DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE

PURPURA PUERPERARUM,

Quam,
AUSPICE DEO PROPITIO,
Et Conſenſu atque Auctoritate Gratioſæ Facultatis Medicæ
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
PRÆSIDE

DN. D. MICHAELE ALBERTI,
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBL. ORDIN. ACAD. NAT. CUR. COLLEGA, SOCIET. REG. BORUSS. SCIENT. SODALI, ETC.
DECANO H. T. SPECTATISSIMO,
Domino, Patrono, Præceptore ac Promotore ſuo omni honoris cultu proſequendo,

PRO GRADU DOCTORIS,
SUMMISQVE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,
HORIS LOCOQVE CONSVETIS,
ANNO MDCCXXVIII. D. AUGUST.
PUBLICAE AC PLACIDAE ERUDITORUM VENTILATIONI SUBJICIET
RESPONDENS

JOHANNES FRIDERICI,
ELBINGA-BORUSSUS.

HALÆ MAGDEB. LITTERIS HENDELIANIS.

ILLUSTRISSIMO ATQVE *EXCELLENTISSIMO DOMINO,*

DOMINO

JOANNI ANTONIO DE SCHAFFGOTSCH,

S. R. I. COMITI,

AC SEMPER LIBERO DE ET IN KYNAST,

LIBERO BARONI DE TRACHENBERG ET WARTENBERG, DOMINO HÆREDITARIO DYNASTIARUM KYNAST, GREIFFENSTEIN, GIERSDORFF ET BOBERROHRSDORFF, SICUT ET SCHOSDORFF, PREILSDORFF, HARTHAU ET BUCHWALDE, ETC. ETC.

SACR. ROM. CÆS. REGIÆQVE CATHOLICÆ MAJESTATIS

CONSILIARIO ACTUALI INTIMO, CAMERARIO,

INCLYTÆ SUPREMÆ CURIÆ SILESITICÆ DIRECTORI, DUCATUUM SCHWEIDNICENSIS ET JAUROVIENSIS GUBERNATORI REGIO, ET SUPREMO IBIDEM PRÆFECTO HÆREDITARIO ATQVE AULÆ JUDICI, NEC NON DIÆTARUM PRINCIPALIUM SILESIÆ PRÆSIDI SUBSTITUTO MERITISSIMO, ETC. ETC.

COMITI, DOMINO AC MÆCENATI SUO GRATIOSISSIMO

PERENNEM PROSPERITATEM.

ILLUSTRISSIME ATQUE *EXCELLENTISSIME,*

S. R. I. COMES,

DOMINE MÆCENAS GRATIOSISSIME.

ILLUSTRISSIMORUM Capitum virtutes ſplendidiſſimas, prudentiam perſpicaciſſimam, facta inſignia & præclara, eruditionem mirandam, famam celeberrimam, gloriam inclytiſſimam, laudes digniſſimas, merita glorioſiſſima, beneficia ampliſſima uti tacere turpe, ita oblivione ſepelire atque exſtirpare res eſt difficillima. Solem enim vertici noſtro quaſi imminentem, maximumque circa meridiem ſplendorem nactum, radiis ejus a nullo vel nebulæ aut nubis, vel corporis ſolidi cæleſtis aut terreſtris impedimento interceptis, oculorum ſenſui illæſo manere abſtruſum, eundemque prorſus latere, res eſt Naturæ legibus ex oppoſito contraria, a ratione abſo-

abſona, ab experientia aliena. Quem Naturæ ordinem ſemper æqualem & continuum æqua meditationis lance ponderans, jam demum mirari deſino, ſi ſplendor ILLUSTRISSIMÆ TUÆ EXCELLENTIÆ, luce nitidiſſimarum virtutum undequaque coruſcans, gentium vel maxime remotarum oculos non ſine grato titillationis & blanditiei ſenſu ferit atque percellit, ſi porro ſtirpis TUÆ glorioſiſſimæ laudes canunt feliciſſimi Poëtæ, ſi evehunt liberrimæ Muſæ, ſi commendant elegantiis uberrimi Panegyrici, ſi enarrant Hiſtoriographi fide digniſſimi, ſi metiuntur Geographi exquiſitiſſimi, ſi ordine recenſent atque diſponunt Genealogicarum tabularum fabri & collectores accuratiſſimi, ſi officia TUA longe æſtimanda condigne æſtimant & deſiderant AUGUSTISSIMI CÆSARES, ſi amicitiam TUAM ineunt SERENISSIMI PRINCIPES, ſi conſilia atque auxilia TUA exſpectatiſſima diſpiciunt Proceres, ſi juſſa TUA æquiſſima exſpectant fidiſſimi Miniſtri, ſi ſummum TUUM favorem atque patrocinium munitiſſimum, tanquam ſuum decus atque incrementum, colunt quamplurimi ingenui litterarum cultores, ſi moderamen TUUM placidiſſimum ſibimet optant nunquam interiturum ſubditi, ſi prudentiam TUAM celeberrimam mirantur exteri, ſi clementiam TUAM magis quam paternam

exorant indigenæ, ſi ſub tutela TUA gratioſiſſima ſolamen maximum anhelant, ſperant & inveniunt miſeri, ſi juſtitiam TUAM exactiſſimam verentur mali, ſi denique indulgentiam TUAM latiſſimam venerantur atque experiuntur boni: deſino, inquam, mirari, quoniam ea omnia optimo jure fieri conſpicio. Ex iisdem ſane rationibus & ego commotus, ex eo ſtatim tempore, quo ad me, in loco patrio maritimo mediocriter diſſito annos recentioris adoleſcentiæ adhuc volventem, fama de virtutibus TUIS ſumma gloriæ laude dignis eſſet perlata, tanta illuſtriſſimorum EXCELLENTIÆ TUÆ meritorum ſubmiſſisſima mentem ſubiit meam veneratio, ut altisſimas ſubito in præcordiis meis egerit radices, quas poſtmodum evelli merito nunquam ſum paſſus. Nullum enim ſub pectore meo ardentisſimi obſequii pleno intenſius unquam & fervidius flagravit deſiderium, quam ut aliquando ab aureo TUO aſtro, tam illuſtri gratiæ ſplendore, radiisque dulci blanditie refocillantibus coruſcante, excitari, foveri, illuſtrari, conſervari, augmentari mihi aliquando obtigerit, deinde ut per alternantem ſuavisſimæque ſolantem prudentisſimæ tutelæ ſingularisque benevolentiæ umbram refici, refrigerari, confirmari, placidisſimamque ſub benigniori hujus ſtellæ influxu captare quietem fuerit

con-

conceſſum. Cui voto flagrantisſimo cum jamjam felix reſponderit effectus exoptatusque ſucceſſus, ut Friedebergæ in Sileſia per aliquot abhinc annos ſub ILLUSTRISSIMO EXCELLENTIÆ TUÆ moderamine arti ſalutiferæ operam impendere potuerim, atque experientia ſatis ſuperque ſit ſuffragata, eam, qua præclarisſima TUA & ſapientiæ & gratiæ facta in terris celebrantur alienis, gloriam non modo non eſſe ſuſpectam aut fucatam, verum etiam omni fama omnique deprædicandi facultate longe ſuperiorem. Fretus itaque ulteriori indiesque creſcente affectu TUO gratioſisſimo, precans veniam, non vereor accedere propius, atque nunc patula diducere præcordia. Mihi videlicet ex dicta ſuperius urbe, ſtudia mea prorſus conficiendi gratia, ante aliquot annos peregrinato, auribusque attentis interim virorum ſolidæ eruditionis laude in diverſis Academiis condecoratisſimorum ori adhibitis; jam vero ſtudiis ſtricte dictis Academicis ad finem cum Deo propoſitum ſub almo ejus auſpicio perductis, id maxime ſupererit, ut, gratioſisſimo Summi Mæcenatis patrocinio nixus, firmo in poſterum ſtare talo, Praxinque meam medicam immoto ſuperſtruere queam fundamento: quamobrem nunc ſupplices & humillimas ad ILLUSTRISSIMAM TUAM EXCELLENTIAM de-

)(3 vol-

volvo preces, cui primos, utut tenues laborum atque ſtudiorum meorum fœtus atque proventus venerabundo animo conſecratos atque dicatos volui. Eſt quidem tanta tentaminis hujus tenuitas, ut Celſisſimo TUO patrocinio videatur indignum; attamen gratiæ jam celebratisſimæ non obſcuram denuo præbebis teſſeram, ſi præſidii ſplendidisſimo decore clementiæque redundantis largisſimo apparatu adæquabis atque ſupplebis & operis & offerentis levitatem atque defectum; illud enim magnanimitas TUA haud exigua jam multoties teſtatum fecit, quod ſit voluntate viribus adæquata, animoque integerrimo atque devotisſimo contenta. Cliens igitur ſubjectisſimus ex eo, quo TIBI, ILLUSTRISSIME COMES, ſum obſtrictus, ſummi obſequii atque obſervantiæ officio humillime rogo atque obteſtor, velis pro glorioſisſimo TUO in rem litterariam ſenſu ſcripto huic jam publici juris facto acceſſum ad reconditos benevolentiæ recludere abſceſſus, vultum largiri benignisſimum, illudque ſub alis & ſinu gratiæ fovere, contraque temporum injurias ſtrenue defendere. Quem novum Clementiæ ſummæ teſtem ſi abs TE, MÆCENAS EXCELLENTISSIME, impetraverim, fortunæ hac in vita ſperandæ conveniens pro moduli mei anguſtia faſtigium attigiſſe,

giſſe, immo ſuperaſſe videbor, cujus fundatorem atque auctorem præter TE, PATRONE CELSISSIME, ſi a Deo diſceſſero, per omnem vitam venerabor neminem. Conſervet Deus & firmet per ſeros adhuc annos vires illibatas tali terrarum Decori, tanto ſalutis publicæ fulcimento, ut & mihi liceat, ſub tam dexterrimo rerum moderatore cum pectore obſequioſisſimo extremum vitæ pertexere filum. Sit alma Numinis dextra DOMUS ET STIRPIS TUÆ ILLUSTRISSIMÆ protectrix potentisſima, ſit perpetuæ felicitatis, ſit continuæ & fœcundisſimæ ſuccesſionis conſervatrix vigilantisſima. Sis ipſe ſalvus & incolumis, ut Ars noſtra Soteria ad reſarciendam TUAM ſanitatem non indigeat auxiliis, ſed ut ad eandem præmuniendam ſufficiat idoneis præcurriſſe conſiliis. Nix Venerandæ TUÆ ſenectutis cum canitie ſincerrima lætisſimo iterum flore virideſcat, juventutisque robore vigeat. Adſpiret Divina benignitas cæptis TUIS glorioſisſimis, annuat ſaluberrimis conſiliis, adſit prudentisſimis moderaminibus, lætisſimis ſecundet eadem ſuccesſibus, proſperrimis coronet finibus. Sic cives vociferabuntur ovantes: VIVAT ILLUSTRISSIMUS COMES, ſic quilibet vir bonus tripudians acclamabit: VIGEAT RERUM PUBLICARUM MODERATOR DEXTER-

RIMUS,

RIMUS, ſic triumphans univerſus Pieridum cœtus applaudet: CORUSCET SPLENDOR MUSARUM PRÆSIDIS GRAVISSIMI ATQVE SAPIENTISSIMI, quibus & ego lætisſimus meum addo calculum, anhelans magis, quam calamitans: VALEAS NUTRITOR proſperitatis meæ GRATIOSISSIME, dulcisſimisque favoris uberrimi velis irrigare rivulis ſubditum nihil unquam magis ſitientem, exque devictisſimo obſequendi animo efflagitantem, quam præclara hujus nominis inſignia, quod ſit ſemperque inveniatur

ILLUSTRISSIMÆ EXCELLENTIÆ TUÆ

Dabam ex Muſeo Halenſi ad Cal.
Aug. A. R. S. cIↄ Iↄ cc xxviii.

Cliens ſubjectiſſimus

JOANNES FRIDERICI.

PRÆLOQVIUM.

MOrborum, corpus humanum affligentium, ingens copia nemini ferme incognita eſſe poteſt, ſiquidem *Hippocrates in Ep. ad Damagetum text. 279. totum hominem a nativitate morbum* nuncupavit; & ſi diverſam vitæ humanæ conditionem perpendimus, innumeri morbi varias hominum ætates, quælibet temperamenta, differentem ſexum, &c. invadunt; quid? quod non modo univerſum corpus in morboſum conſenſum trahitur, ſed & quælibet ejus pars varia morbida corripitur afflictione; hinc aliqui Medicorum antiquorum, ut *Galenus*, & recentiorum, ut *Wolhuyſen* certum numerum morborum oculorum computare & allegare ſciunt, alii ex aliis momentis notabilem multitudinem morborum colligunt; hinc nonnulli morbos novos, alii morbos communes, aliqui morbos occultos, quidam morbos omiſſos, alii morbos particulares, ſenum, infantum, fæminarum, ſimulatos, ſubitaneos, complicatos, epi-

demicos, ſporadicos, raros &c. exponunt & recenſent: quam ob rem extra forum Medicorum hanc immenſam morborum ſeriem & congeriem accuſarunt *Plinius hiſt. nat. Lib. 7. c. 51. Seneca Ep. 95. Juvenalis Satyr. 10. v. 218. ſeq.* e Medicis vero *Melchior Sebitzius in diſſ. de Morbis An. 1662. edita* ſingularem copiam & diverſitatem morborum annotavit. Diffuſus certe labor eſſet vel in ſuccincto tantum compendio talem morborum cumulum enarrare velle, quamobrem ſolum hac occaſione pauca de fæminarum affectibus inſerere placet, de hiſce *Hippocrates in Loc. in hom.* dicit, *eſt fæminino generi pars una uterus, omnium morborum virgineorum & muliebrium ſeminarium & radix.* & *Democritus in Ep. ad Hipp. de nat. human. Uterus millenarum ærumnarum autor eſt;* quo pertinet *Helmontii* effatum, quod *fæmina omnem morbum bis patiatur:* cum hiſce effatis conſentit *Bartholinus*, qui in *Act. Haſn. Vol. 3. p. 29.* eloquitur: *Uterus eſt officina rerum mirabilium:* hinc *Hipp. in Lib. de nat. mulier.* judicat, *qui recte tractare vult fæminarum morbos, oportet primum ex Diis exordiatur curationem.* Et ita etiam ſuam tractationem *de Morb. Mulierum Muſitanus* auſpicatur: *miſerabiles præ hominibus eſt mulier, tam in cœlibi, conjugato, gravido, quam viduo ſtatu, quia unius uteri ratione ſexcentis facta eſt calamitatibus obnoxia; in omni enim ætate, ſtatu & conditione mulieris uterus angit, in varios caſus & vitæ conjicit diſcrimina.* Sed ne iterum in ampliſſimum campum morborum muliebrium obſervandorum ingrediamur, hoc loco tantum Puerperarum morbos ſuccincto annotamus ſtylo, de quibus *Mercatus Tom. 3.* di-

dicit, quod *numeroſi* & *periculoſi* ſint; ſiquidem *Varandæus Lib.3 de M. M.* eloquitur: *& ſi vel nudis mulierum præc. puerperarum ægrotationibus plures Medici enodandis & explicandis operam darent, ſatis ſuperque de re medica ſe commendarent:* Quid? quod ipſa obſervatio practica abunde edocet, quod Puerperæ ex multis cauſis quotidianis & copioſis morbis ſubjiciantur, adeo ut iidem peculiarem tractationem & explicationem mereantur, qualem præter *Mercatum*, *Sennertus*, *Ettmüllerus*, *Bonetus*, *Mercurialis*, *Wedelius*, *Stahlius*, variique alii commendarunt & obtulerunt. Et quamvis fæminæ peculiarem prærogativam ad ægrotandum teneant, quam *Celeb. Stahlius in Pathologia ſua medica* annotavit & explicavit; nihilominus tamen Puerperæ per partum ad multos & eximios diſponuntur morbos, qui utplurimum acuti & periculoſi exiſtunt, id quod fuſius profeſſus eſt *Conr. Geſnerus in Schol. ad Libr. Moſchionis de muliebribus affectibus:* Et quamvis proceſſus partus proxime uterum concernat, unde viciſſim variæ morboſæ calamitates originem ducunt; tamen varii Puerperarum morbi univerſum corpus in conſenſum trahunt, ut non modo aliæ internæ vicinæ, ſed & diſſitæ & externæ partes ex partus occaſione in arduos conjiciantur morbos, ut *Montuus in Anaſceve Tom. 2.* monuit. Tantus enim eſt totius corporis conſenſus, ut non modo ab afflictione internæ partis exterior corporis regio aliquando compatiatur, aut ut cum omnibus internis viſceribus exterior corporis habitus conſentiat, ſed & ut cum externarum partium ſonticis morbis internæ quædam par-

 tes

tes conſecutive compatiantur: quod thema obſervationis practicæ non modo peculiarem diſquiſitionem promeretur, ſed & evidens teſtimonium perhibet, quod grande, faſtuoſum & prodigioſum illud aſylum generis nervoſi principalem hujus conſenſus cauſam minime efficiat. Inter multas alias meditationes, unicam hanc obſervationem hac occaſione annotamus, quod uterus ad varias externi habitus corporis afflictiones morboſas contribuat, velut ad tumores, ulcera, pſoram, ſcabiem (ſicut in *A. N. C. Dec. 1. an. 3. obſ. 62.* recenſetur hiſtoria de *Scabie menſtrua, a retentis menſibus*) Eryſipelas, inflammationem, ſerpigines, lentigines, maculas hepaticas, verrucas (qualem caſum commemorat *Salmuth. Cent. 2. obſ. 27.*) maculas in manibus (*conſ. Salmuth. Cent. 3. obſ. 18.*) icterum (qualem cum menſium ſuppreſſione conſentientem allegant *A. N. C. dec. 3. an. 1. obſ. 87.*) eſſloreſcentiam tuberculorum in tota corporis ſuperficie (qualem caſum a Lochiorum ſuppreſſione ortum recenſet *Bartholinus Act. Haffn. Vol. 2. obſ. 5.*) variasque alias defœdationes: inter alia vero notatu perquam digna morbida pathemata, quæ ſimul ſontica & periculoſa ſunt, meretur præcipue recenſeri *Purpura*, quæ, ſicut a *Wedelio in diſſ. de Purpura Puerperarum* teſte experientia medica ſequiori ſexui familiarior exiſtit, ita cum menſium & Lochiorum, imo ipſius graviditatis & partus negotio admodum conſentit: & dum hic affectus in Puerperis arduus & ominoſus eſt, ſiquidem ipſe partus cum conſueto ſuo comitatu pro morbo habetur, ut Purpura nunc conjuncta complicatum

rum & tanto magis intricatum affectum conſtituat, ita cum DEO conſtituimus præſenti Inaugurali Specimine de PURPURA PUERPERARUM tractare, cui propoſito ut divina bonitas annuat, eſt quod humillime rogamus.

§. I.

PUrpura in ſe ſpectata affectus eſt *ſingularis* ſpeciei, qui Medicorum *ſcandalis* adſcribi meretur, dum *prima* ſua invaſione non modo ſub *multiplici* larva *difficulter* agnoſcitur, ſed & *ægre* ſubjugatur, tanto minus vero *penitus* e ſede ſua, quam *ſemel* occupavit, ejicitur, quoniam ſemper *ſeminium* quoddam relinquit, unde in futurum nova *periculoſior* ingruit calamitas: tanto magis vero hic ominoſus morbus *intricatus* & periculoſus exiſtit, quando ſubjecta *tenera*, *debilia*, enervata & valetudinaria corripit. Quoniam itaque *Puerperæ* de *talibus* qualitatibus quadantenus participant, ita Puerperarum *Purpura* ſonticum & tota hac ſua complicata conſtitutione *periculoſum* offert affectum atque ſtatum. Haud vero in hoc introitu in notationum *nominalium* aut nominis ſignificatuum ampliorem explicationem conſcendere lubet; ſed potius præſupponimus toties *alibi* propoſitam Purpuræ deſcriptionem & enodationem: quam ob rem *ardui* hujus affectus *conditiones* & qualitates *in Puerperis* perluſtrare placet; etenim *omnes* morbi, qui *Puerperas* corripiunt, *novam* ex horum ſubjectorum ratione induunt qualitatem, imo *omnes* affectus, qui alioquin ſua indole *leniores* & tractabiliores exiſtunt, quando P*uerperas* invadunt, acerbiores & *graviores* evadunt; & ſi cœteroquin interdum Puerperæ quædam *tolerabiliori* ſtatu fruuntur, ſi levior morbus iisdem ſupervenit, tantum efficit, quo aliquando *periculoſiori*

loſiori

loſiori ſtatui eædem ſubjiciantur: Neque tamen putandum eſt, quaſi hic morbus *eſſentialiter*, formaliter, aut *abſolute* cum *Puerperii* ſtatu cohæreat, licet *aliquando* ipſe *multas* Puerperas affligat, aut interdum plane inter Puerperas *epidemice* graſſetur, dum potius ubique ex *accidenti* concurrit, & nullum *ſtrictum* & *poſitivum* jus aut in Gravidas aut *Puerperas* habet; interim illud contingit, ut in *gravidis* & *Puerperis* tales remotiores cauſæ coincidant, quæ ad *miaſma* purpuratum *generandum* & *ſuſtentandum idoneæ* ſunt, æque ac *talis* diſpoſitio in *alio* ſexu, ſtatu & *ſubjecto* occurrere ſolet: Interea hactenus ſolliciti & attenti Medici hanc *complicationem Puerperii* cum *Purpura* non ſine aliquo angore & tacito horrore annotarunt, utpote probe gnari, quam periculoſus *tunc utriusque* affectus evadat ſtatus, adeo, ut varii ad *avertendam* & præſervandam hanc *complicationem* curam ſtudiumque impendant: ſicut paſſim viri docti Purpuram in *concreto*, i. e. ſub tali complicatione explicarunt, inter quos præcipue *Ettmullerum* & *Wedelium* nominamus. Eſt proinde hic affectus interdum ita *abſconditus*, ut non niſi ſub *Puerperio* ſe manifeſtet, in *reliquo* vero fœminarum ſtatu aut *parum* affligat, aut plane quaſi *lateat*, quæ obſervatio facile quenquam *ſeducere* poſſit, ut Purpuram cum Puerperio *abſolute* & eſſentialiter *cohærere* autumet; aſt dum *plurima* Puerperarum pars, in relatione ad *reliquas*, a Purpurato hoc affectu *immunis* deprehenditur, ita facile apparet, hanc complicationem *acceſſoriam* eſſe: quo loco verba *Illuſtris D. D. Stahlii* in *diſp. de Puerperarum affectibus p. 18.* allegamus: *Vulgo numerant inter Puerperarum affectus Purpuram albam ſ. miliarem; cum autem inter multa millia Puerperarum per totum orbem non ſolum longe pauciſſimis eveniat hic affectus: in uno autem vel altero ſolum certo loco hoc familiarius facere obſervetur, non tam ut directus Puerperii affectus*

con-

conſiderari meretur, ſed potius diſpoſitio puerperæ ſolum, ut occaſio quædam facilioris invaſionis hujus morbi habenda venit: tanto magis cum hic morbus aliis etiam & utriusque quidem ſexus ſubjectis communis ſit: adeoque hoc intuitu, non magis directe ad puerperii vitia referendus, quam aliæ aliquæ febres, quæ corpus Puerperæ ſolum ut magis diſpoſitum ad læſiones ſubeundas invadere poſſunt.

§. II.

Quod porro *Purpuræ Puerperarum* conſideratio *ſpeciali* diſquiſitione & explicatione digna ſit, *variis* argumentis & rationibus confirmari poteſt; ita enim hæc tractatio 1) morborum *complicatorum* indolem & hiſtoriam in genere illuſtrat, inſuperque comprobat, quod varii morbi, varia ſubjecta, quilibet ſexus, variæque hominum conditiones complicationibus talibus obnoxia exiſtant: 2) Purpuræ ipſius *variantem* ſtatum & gradum in tali connexione cum *Puerperio* prodit, generice etiam valde *intricatam*, perverſam & communiter *periculoſam* hujus morbi qualitatem certiorat. 3) *cauſam* etiam purpuræ, quæ ſatis *abſcondita* eſt, quadantenus *detegit* & quid ex *Graviditatis* & *Puerperii* ſtatu ad *excitandum* & *augmentandum* hunc morbum contribuit, edocet: 4) tanto magis Medicum conſcientioſum *providum* reddit, quo *Puerperæ*, quæ *alioquin* facile in pernicioſum ſtatum conjiciuntur, *majori* cura & ſollicitudine foveat & tractet: 5) reddit proinde hæc animadverſio Medicum tanto magis *certum* in invenienda & confidentius adminiſtranda & continuanda *præſervatione* fontici hujus morbi, ne periculoſam ejus eruptionem & *invaſionem* ſecure & *negligenter* admittat & exſpectet, ſiquidem *principiis* obſtare *prudentis* artificis officium: 6) præterea hæc meditatio *differentias* morborum magis *certas* & *perſpicuas* reddit, dum confirmat, hunc morbum Puerperis non eſſe eſſentialem, ſed *accidentalem*, ſubinde 7) edocet, quam diverſis *arduis*

 aſte-

affectibus ſubeundis *habiles* exiſtant *Puerperæ*, quæ conſideratio *circumſpectum* reddit Medicum, ne illas *laxius* & incurioſius tractet: 8) porro indicat, in *quibus* Puerperis tale *concurſans* malum metuendum, *prædicendum*, & tempeſtive *avertendum* ſit: 9) nec non de *ipſa* Purpura teſtatur, quantam propenſionem habeat ad *varios* homines corripiendos & quam proclivis ſit in *epidemicum* & plane *malignum* ſtatum: 10) ex hac annotatione inclareſcit etiam, quam prona ſit Purpura in *febrile* ſchema; ſiquidem *alias* Puerperæ *facile febrilibus corripiuntur* motibus; hinc vulgo etiam Medici Puerperarum Purpuram ſub titulo *Febrium Puerperis* familiarium tractare ſolent: 11) Hæc tractatio informat & confirmat pariter Medicum, quam *leniter* & *provide* in omni ſtatu *Puerperæ*, tam quoad *regimen* congruum, quam quoad *therapiam* dirigendæ, ſiquidem *fomes* purpurati hujus morbi facile ita *commoveri* poteſt, ut cum *periculo* & præjudicio totum malum *erumpat*: denique 12) indicat hæc disquiſitio, in *quibus* ſubjectis miaſma purpuratum *latitet*, quod *non ſemper* cum *cutanea* efflorescentia ſe prodit & quod perinde facile *malo* regimine & *incongrua* medicatione in *malignam*, aut ad minimum *deteriorem* indolem, quam *benignus* hujus affectus ſtatus eſt, conjici poteſt.

§. III.

Hæc Purpura ſicuti *colore* diſcernitur, ita vel *rubra* vel *alba* Puerperas quandoque corripit; & licet *illa* in *nonnullis* climatibus lenior & *benignior* exiſtat, tamen *promiſcue* in omnibus Puerperis *aliquod* periculum portendit, quamvis *alba communiter* acerbior & *periculoſior* exiſtat; unde *utraque* pro *diverſitate* circumſtantiarum nunc paulo *mitior*, alibi gravior eſſe ſolet: hinc *utraque* in Puerperis *eminenter Plethoricis*, aut ſanguinis *fortioribus* commotionibus ſubjectis, diæta vel *ſpirituoſa* & valde *aromatica*, vel *impura* & humores corporis perquam *depra-*

vante

vante fruentibus, animo diſtincte *ſenſibili* & in *potentes* & *frequentes* affectus pronis, cœteroquin humores admodum *impuros* geſtantibus &c: ominoſior & *deterior* eſſe ſolet. Deinde Purpuratus hic affectus aliquoties *ſimplex* & *chronicus* adeoque febrili comitatu deſtitutus eſt, interdum iterum *cum Febre* complicatus ſubjecta irruit, qualem *poſteriorem* Purpuræ ſtatum *D. D. Præſes* peculiari Diſſertatione explicavit & deduxit; porro nonnunquam conjuncta febris *benigna*, aliquando *maligna*, interdum plane *epidemica* exiſtit: quando vero hic affectus *Puerperas* invadit, tunc utplurimum *complicatas* qualitates aſſumit & *deterioris* conditionis evadit; ſiquidem in *Puerperis* hic morbus *communiter febrilis* & quidem *acutus* eſt; ubi tamen iterum *ſubjectorum* & *tempeſtatum* ratio habenda eſt, quæ *poſteriores* aliquando ad *malignam* indolem huius affectus contribuunt: imo *loci*, *victus* & *potus*, *ſoli athmoſphæræ*, *ventorum* &c. concurſus & nexus provide obſervandus eſt, quoniam in locis aut *paludoſis*, aut *ſabuloſis*, aut in quibus aër diutius intra *montoſos* tractus detinetur, aut quibus *ſylvæ ſpiſſiores* & denſiores vicinæ, e quibus multa *humida* & *impura* effluvia afflant, aut ubi multi *fumi* & vapores carbonarii, *ſulphurei*, *metallici* adſpirant, aut quando *ventus* frequentior a plaga *occidentali* & *meridionali* accedit, &c: Purpura *deteriorem* qualitatem etiam in *Puerperis* aſſumit. Et quemadmodum *alii* affectus, velut *catarrhi*, *rhevmatiſmi*, *morbilli*, *variolæ*, febres aliæ diverſæ, *podagra* &c. uno tempore *tractabiliores* & *mitiores* obſervantur, alio pertinaciores & *graviores*, ita hæc Purpurata afflictio in Puerperis ſimili modo *diſcrepat*, ut nunc aliquales moleſtias *inſolitas* ſub Puerperii periodo fæminæ experiantur, *citra actualem* puſtularem efflorescentiam; nunc vero *alio* tempore hic affectus *tragicos* quosdam ſucceſſus & decurſus inferat: imo ſi quædam fæminæ per *hæreditatem* hanc inquinationem

Purpuratam poſſident, tunc contingit, ut communiter in *Puerperis periculoſior* evadat & ſubinde ſua ſubjecta citius opprimat & interimat: Neque obſervatu rarum eſt, ut dum alias Purpura febrilis juſtum *typum*, ordinem & proceſſum facile & aliquoties *transgreditur*, in *Puerperis* ob ſtatum *complicatum* eadem *tanto magis* perverſe & *irregulariter* progrediatur, adeoque intra *brevem* temporis ambitum *funeſte* decurrat. Præterea de hoc affectu notandum eſt, quod in *nonnullis* ſubjectis ſequioris ſexus ſub *cœlibatu*, in aliis ſub *graviditate*, in quibusdam per *laborioſum partum*, in aliquibus *poſt partum* generetur, quamvis cauſa *materialis*, unde *ſpecialis* talis humorum *dyſcraſia* pendet, non æque *directe* & *proxime* a *partus* negotio proveniat, ſiquidem *ſub partu* & *poſt illum* talia *irritamenta* irruunt, quæ hujus morbi geneſin *occaſionali* cauſandi ratione promovent: Quid? quod interdum accidit, ut hæc Purpura Puerperas, *aliis* jam morbis laborantes, affligat, velut *inflammatione uteri*, *febre acuta* ex Lochiorum ſuppreſſione, *eryſipelate* mammarum, febre *intermittente*, *ictero*, in quali caſu *complicatio copioſior*, ſed eo ipſo etiam *periculoſior* evadit: quæ obſervationes de Purpura Puerperarum in *generali* adhuc tractatione annotandæ ſunt.

§. IV.

In *Hiſtorica* præſentis morbi delineatione mox nonnullas conditiones & *qualitates* in *ſubjectis* allegabimus, quæ primo reſpectu ſui *diſcreti ſexus*, deinde in *relatione* ſtatus *Puerperii* obſervari debent: Et ita fœminæ *in genere* ad *purpuram* ſubeundam ob varias rationes *aptiores* ſunt, quoniam *molliori* & laxiori *humorum* mixtione præditæ ſunt, qualem alia *inquinamenta* ſulphureo-ſalina *facilius* invadere, *alterare* & deſtruere poſſunt: deinde ſequior ſexus communiter plus de *gelatinoſa lymphatica* ſubſtantia in humorum maſſa participat, quæ *principale*

ſub-

ſubjectum conſtituit, in quod *proximius* miaſma *purpuratum* operatur: porro *habitus* corporis fœminarum *laxior* non modo aptior eſt ad *diſſeminandum* & aſſervandum hoc miasma, ſed & ad *recipiendum*, per *externam* communicationem: præterea ſequior ſexus generice citius *dyſcraſiam* humorum ſubit, teſtimonio fæminarum, quæ ex *Menſium turbis* facile & *prompte* in eminentem *cacochymiam* & *cachexiam* delabuntur: & quoniam præterea in *ſequiori* ſexu facile *reliquæ* ſalutares *evacuationes* impediuntur, ut *alvus* præjudicioſe *adſtringatur*, ut ob *amictum* negligentiorem & varia perverſa *regimina* tranſpiratio inſenſibilis ſufflaminetur, ita ex hiſce cauſis maſſæ humorum *inquinatio* provocatur: accedit proinde multiplex error qui in *diæta* occurrit, qui in ſexu ſequiori, utpote *ſenſibiliori* & teneriori *facilius*, quam in maſculino eminentia & *ſingularia* damna excitat: ut nihil dicamus de *hæreditaria* diſpoſitione, quæ in fœminis *citius* ſuccedit & *firmiores* radices agit, unde a matribus, hoc purpurato ſeminio *infectis*, in natas idem malum propagatur, quod non modo in *tenera* ætate affligit, ſed & in ſtatum futuræ *graviditatis* & conſequentis *Puerperii*, ſerpit & progreditur: neque oblivioni tradenda eſt fæminina *ſenſibilitas* in *animo* & ex hoc in *corpore*, obvia, quæ *multum* contribuit ad *miasma* Purpuratum, per modum *infectionis* ab *extra* & ab *aliis* Purpuratis ſubjectis *contrahendum*: quæ *communis* eſt qualitas, dum homines *delicati*, trepidi, meticuloſi, *anxii*, ſolliciti &c. affectus *epidemios citius* ſubeunt, ac viciſſim homines *robuſtioris*, firmioris, durioris & *intrepidæ* indolis *efficaciorem reſiſtentiam* contra tale miasma, *ſubtili* licet modo, in œconomia *vitali* experiuntur, ut *ſeminium* tale vel *ſemi*, vel *plenarie* malignum, *tanto* naturæ robore *efficaciter* & cito eliminetur, ne ſub aliqua *mora firmiorem* in corpore ſedem & *tenaciores* radices occupet: Proinde cum Menſium *tur-*

 bato

bato & anomalo negotio *multiplices* humorum & partium ſolidarum *inquinationes* cohærent, unde nonnunquam *ſpecialiſſimæ* lymphæ depravationes, *cutis* defœdationes, ſuperficiales *efflorescentiæ*, *ulcerationes* &c. oriuntur, quæ poſt *legitimam* menſtrui illius fluxus *ordinationem*, paulo *facilius corrigi* & curari poſſunt: ob id etiam aliquando contingit, ut pro *convenientia ſpecialis craſeos* lymphæ & reliquorum humorum, ex Menſium *ataxia* purpuratus affectus *originem* & ulteriorem *ſuſtentationem* nanciſcatur. Quod vero *relationem Graviditatis* & *Puerperii* ad *infectionem* Purpuratam attinet, tunc utplurimum *ſub* graviditatis ſtatu *ordinariæ* excretiones *impedite* & *inordinate* ſuccedunt, unde maſſa humorum communiter *inquinatur* & *ex parte* ad purpuratam infectionem diſponitur, quæ diſpoſitio non raro *per* & *poſt* partum in *actum* deducitur: quorſum etiam *Lochiorum* turbæ, nec non *aliæ particulares* uteri *impuritates*, ab *inſufficienti* hujus *repurgatione* provenientes, contribuunt: unde *communiter* gravidæ *occultum* tale miasma continent, quando poſt *puerperium* demum in intricatum hunc morbum incidunt: hinc in praxi medica tales aliquando fæminæ occurrunt, quæ *ſub quolibet* Puerperio *Purpuratum* hunc morbum experiuntur: quando etiam *jam ſemel* hoc *purpurato* inquinamento fæminæ correptæ ſunt, tunc morbus ille tanto *certius* & *gravius poſt partum* ſe manifeſtat, id quod etiam de fæminis in *cælibatus* ſtatu *purpurato* ſeminio & contagio infectis valet.

§. V.

Quod in *hiſtorica* hujus Puerperarum Purpuræ explicatione *ſpecialem* ſtatum, ortum, progreſſum, decurſum & exitum huius morbi attinet, tunc *nonnullæ* fœminæ *ſub Graviditatis* accremento & proxime *ante* Partum *prodromos* huius affectus experiuntur, velut inſolitas *cardialgias*, propenſiones in *animi deliquia*, inopinatas *phlogoſes*

goſes, cum *anguſtiis præcordialibus* conjunctas, *cordis* ominoſas *palpitationes*, tenſiones & dolorificas *ſpaſticas* membrorum tractiones, *prurientes* moleſtias in *cute*, *ſudationes* anxias, ominoſas *horripilationes*, afflictiones *ſemicolicas*, *virium proſtrationes*, *appetitus depravationes*, *ſomni* perturbationes, *pectoris* oppreſſiones & aliquales *oppletiones* humoroſas, *non facile* expectorationi obtemperantes, *branchum* & *rhevmaticas* faucium & pectoris moleſtias, *capitis* imbecillitates & *confuſas* alterationes, inconſuetas *alvi fluxiones* & adhuc *ſpecialiſſimas* alias *individuales* ominoſas afflictiones & alterationes. Quando vero *poſt Partum* Purpura hæc *actu* erumpit & invadit, tunc frequentius & *communiter* cum intenſiori *febrili* comitatu in- & progreditur; & ſi *antehac* fœminæ tales *chronica* Purpura moleſtatæ fuerunt, tunc *ſub* Puerperio & *poſt* hoc facile *febrilis* motus conjungitur; interdum tamen etiam ſub *leniori* ſtatu *ſine febre* Purpura in Puerperis permanet: Si *cum* & *ſub* Febre Purpura corripit, tunc præcedit utplurimum *operoſus* aut *difficilis* partus cum multa *ſanguinis* commotione & corporis *exæſtuatione*, ut & ſi aliquando ad *confortandum* fœtum & *facilitandum* partum remedia *concentrata* & *calefacientia* propinata fuere, vel ſuſpectum aut internum aut externum *refrigerium* contingit, vel ominoſæ *alvi adſtrictiones ante* partum præceſſerunt & *poſt* partum continuarunt; frequentius etiam *lochiorum turbæ*, & quidem *defectivum* præcipue illorum ſtatum concernentes, occurrunt & non raro inſuper *plethoricus* corporis ſtatus in talibus fœminis obſervatur: Invadit ſæpe Purpura fœminas *mox primis* Puerperii diebus, quo tempore illa *periculoſius* puerperas detinet: aliquando tamen *paucis* ſeptimanis *poſt* partum corripit: ſi *cum* febre ſubjecta affligit, *præcedit* utplurimum ominoſa *horripilatio* & excipit gravis *æſtus*, cum *angente* ſuperficiei corporis *oppletione* & inſigni ſanguinis *orgaſmo*, concurrit magna *anguſtia* præcordialis,

dialis, eximius *dolor capitis*, *oppreſſoria præcordiorum* afflictio, *pulſus* eſt, *febrilis*, aliquando *inordinatus*, ſæpius *debilis*, angunt *animi deliquia*, ingruit inſolita *rauca* & ſicca *tuſſis*, irruunt graves *virium proſtrationes*, non raro *mens vacillat* & *deliræ* actiones intercurrunt: ſuperveniunt *anxii ſudores*, interdum *ſub* fortiori & *ardente velut* æſtu, *arida* permanet cutis, ſæpius *ſpaſticæ* tenſiones membra cruciant: in *inteſtinis* quandoque percipitur inquietudo *fermentantis* velut ſaburræ latitantis: accidit nonnunquam valde *enervans* alvi fluxus: & hæc pathemata *per aliquod* dies perennant, donec ſub valde *pruriente* cutis moleſtia *purpura*, quæ *utplurimum* alba eſt, effloreſcat: hæc eruptio in Puerperis *haud exquiſitum* diem adeoque *regularem* typum ordinarie ſervat. Interdum & *rubra* & *alba* Purpura *ſimul* corripit & effloreſcit, interdum ſe invicem excipit: nonnunquam *ante* purpuræ eruptionem membra quædam *particularia*, ſive brachia cum manibus, ſive femora cum pedibus *obrigeſcunt*, *refrigeſcunt* & *velut paralyſi* correpta *inſenſibilia* & immobilia redduntur. Interea ſub hiſce pathematibus *periculoſe* decumbunt puerperæ: interdum *lochia* ſunt *imminuta*, aliquando *largius* fluunt & magna inquietudo *tractoria*, *congeſtoria*, cum ſenſu *ardoris* conjuncta in *utero* hujusque confiniis concurrit: *Urina* eſt valde *tincta*, *rutilans* & *turbulenta*, quandoque etiam ſub meliori morbi progreſſu ſedimentum largum deponit: durat hæc tragœdia per *plures*, videlicet decem aut quatuordecim dies, donec purpura in cute *exareſcat*, *ſquamularum* inſtar ſecedat & *æſtus* febrilis gradatim *tepeſcat*; hincque ita afflictæ fœminæ tardius vires colligant & convaleſcant.

§. VI.

Nonnullæ fœminæ *laborioſe* quidem pariunt, ſub partu *valde* æſtuant & *ſanguinem* commovent; tamen poſthac *ſufficientem* & legitimum *lochiorum* fluxum experiuntur:

quid

quid? quod per aliquot dies *mediocriter* degunt, ut *nulla* ſuſpicio ingruentis morbi, nedum Purpuræ adſit, *poſt aliquot* dies irrunt *ominoſa* pathemata, *prima* ſua invaſione admodum *æquivoca*, præcipue cum *eximia virium proſtratione* conjuncta: ſummus membrorum *torpor* & concurſans *pectoris oppreſſio*, *anheloſa* reſpiratio, *tuſſiculoſa* commotio, *æſtus* magnus peritis Medicis paulo facilius hunc metum de *latitante purpurato* affectu ſignificant & interpretantur: nonnunquam affligit *quaſi paralytica* certorum membrorum offenſio, cum *tremore* aut *inſenſibilitate* conjuncta, interdum plane *ratio vacillat*, ut plenarius *ſtupor* & *impotentia* mentis excipiat, *lingua gravis*, tremula, balbutiens, *oculi torvi* & fixi exiſtant & *apoplecticus* velut ſtatus compareat: quandoque *vehementes congeſtiones* aut ad *pectus*, aut ad *caput* tendunt, ſub quibus ſanguis ab *extremitatibus* corporis retrocedit, quæ *impalleſcunt*, *obrigeſcunt* & *refrigeſcunt*: hinc vel *ſyncoptica* anguſtia præcordialis, vel magna *deliria* & pathemata quaſi *phrenitica* corripiunt, ſub quibus eximius metus *ſubitanei* funeſti exitus premit: ſub *periculoſis* talibus pathematibus quandoque *anxius* & *frigidus* erumpit ſudor, nonnunquam *cutis arida* permanet & *nulla* exſpiratio peripherica ſuccedit, inde præcordialis *anguſtia magis* augeſcit & increbeſcit; interdum ipſa *purpura haud* effloreſcit, ſed tantum in talibus *conatibus* excretoriis ſubſiſtit: quandoque in *uno alterove* tantum corporis loco *minori* tamen quantitate conſpicua evadit, velut in *pectore*, *dorſo*, aut *femoribus*, nonnunquam *largius* cutem ingreditur, eandemque cum magna *aſperitate* qualificat & eximio *pruritu* & *ardore* moleſtat, inque eadem usque ad morbi *decurſum* perſiſtit: aliquando talis effloreſcentia purpurata *cito* in cutem tranſit, ſed cito iterum *evaneſcit* & ex eadem *retrocedit*, quod accidens dehinc *periculoſiſſima* excipiunt & comitantur pathemata: & ſub tali *anomalo* ſtatu communiter *vires extreme* ſunt pro-

C ſtra-

ſtratæ, *pulſus* valde *inordinatus* & *debilis*, urina *limpida*, aut *rubicunda* & *turbida*, aut *muriæ* turbulentæ inſtar conſpicua: ſub tali *irregulari*, impedita, difficili & turbulenta purpuræ efflorefcentia *compatiuntur* nonnunquam *quædam* abdominis viſcera, corripit videlicet quandoque anxius *conatus vomendi*, aut actualis valde angens & cum *lipothymia* alternans vomitus: affligit *ſenſibilis dolor colicus* & periculoſa *diarrhœa*, cum ſummo *angore*, majori virium languore & *ſuperficiei* corporis *rigore* atque pallore: interdum *operoſa cordis* commotio, modo *tremula*, modo *palpitabunda* purpuratas fœminas affligit: nonnunquam ex *ſubitanea* purpuræ *retroceſſione* oritur *impetuoſa congeſtio* ad *uterum*, quæ mox in *inflamationem* degenerat, adeoque *acutiorem* febrem concomitantem infert; inde *internus angor* & ardor, magna *ſitis*, *deliria*, diſtincta *agrypnia*, eximia *inquietudo*, *alvi* contumax adſtrictio, *urinæ* retentio & imminutio, nec non valde *rutilans* coloratio, ſenſibiles *dolorificæ* tenſiones in *abdomine* & *hypogaſtrica* regione, imo tandem mox ſuperveniens *ſudor anxius* & *frigidus*, extremitatum refrigeratio, *lipothymiæ* & denique *mors* conſequuntur. Exinde facile pateſcit, quod hæc Purpura in Puerperis *non conſtantem* typum, ſed *variabilem* proceſſum ſervet, imo *ſub* tali irregularitate facile in *periculoſum* & funeſtum ſtatum delabatur, quod eo facilius contingit, quo magis fœminæ alioquin admodum *ſenſibiles*, *debiles*, *valetudinariæ* & *impuro* ſanguine præditæ exiſtunt: quæ conſiderationes in *hiſtorica* hujus affectus delineatione annotandæ ſunt.

§. VII.

In *Prognoſtica* hujus morbi diſquiſitione notandum, quod in ſubjectis, quæ *ante* Puerperium Purpurato hoc affectu *gravius* afflictæ & *nunc enervatæ* fuerant, idem morbus ſub Puerperio communiter *periculoſior* exiſtat & facile ægras *jugulet*: ita etiam Purpura quæ *brevi poſt* partum cor-

corripit, ubi fœminæ magis *debiles* exiſtunt, acerbior & *ominoſior* eſt, ſub qua puerperæ *citius* & *facilius* ſuccumbunt: quando Purpura Puerperas mox gravi *debilitate* & virium proſtratione, aut ſuſpecta *oppreſſione pectoris* & anguſtia invadit, *deterioris* tunc indolis eſt: ſi purpuratus hic morbus ſubito cum *magno æſtu*, pulſu valde *celeri* & frequenti, aut *impetuoſo*, aut *inæquali*, aut *debili* ingruit, pravum indicium eſt: quæcunque Purpura Puerperas cum *ſyncopticis* & *cardialgicis* moleſtiis valde affligit, illa ſua indole *periculoſior* eſt & familiarius *irregulariter* procedit & funeſte decurrit: quando hunc affectum frequentes *perhorreſcentiæ* & *rigores* ſuperficiei corporis comitantur, tunc *periculoſus* admodum eſt ſtatus; quando graves *anguſtiæ*, pectoris oppreſſiones, *deliria*, *congeſtiones* ad pectus & caput, *ariditas* cutis, urina *pallida* & turbida, *obſcurationes* viſus, *tremor* membrorum, *ſopores* &c. concurrunt, peſſimum ſignum eſt: *anxius* & *frigidus* ſudor, *particularis* digitorum, manuum aut artuum *tractio*, ſubitanea *orgaſtica* exæſtuatio, repentina *ſuffocativa* comminatio mala ſunt in affectu præſenti ſigna: *inopinata refrigeratio* extremitatum & *ſubitanea congeſtio* ad pectus & caput, cum *tremulo* cordis pulſu, aut irregulari hujus motu, nec non cum *phrenitico* inſultu, *dentium* ſtridore, *oris* tractione, *balbutieque* linguæ *prava* in hoc morbo ſunt indicia: *largus* lochiorum fluxus, *magnus* æſtus, *ſpaſticæ* membrorum tractiones, *intenſior* anguſtia præcordialis & cutis *arida*, cum difficili ſudatione & purpuræ eruptione, perinde *periculoſum* hujus morbi ſtatum produnt: Lochiorum *imminutio* aut *ſuppreſſio*, febris conjuncta *vehemens*, *delirium*, *ſitis* magna, lingua *arida*, pectoris *anguſtia* gravis, iterum *periculoſam* morbi qualitatem ſignificant: alvus valde *adſtricta*, urina *ſuppreſſa*, colica quaſi *convulſiva*, cutis *conſtipatio*, *ſpaſmi* in artubus, *ardens* ſenſus in abdomine, *anguſtia* præcor-

 dialis

dialis & pulſus *confuſus* pernicioſa ſunt in hoc affectu indicia: *Diarrhœa* fortis, obrigeſcentia & *horror extremitatum*, virium eximia *proſtratio* & ſudor *frigidus* æque *periculum* portendunt: Purpura, quæ jam ſub *ancipitibus* aut *periculoſis* ſignis quadantenus in *cute* comparet, mox iterum *evaneſcit*, & virium *inſignem* languorem, *debilem* pulſum, *deliria* & ſuperficiei *rigorem* infert, ſemper *periculoſum* ſtatum denotat: ſemi aut plenarie *paralyticæ* afflictiones ſub hoc purpurato affectu in Puerperis occurrentes, utplurimum *funeſtum* indicium perhibent: *copioſa* & *impetuoſa* Purpuræ eruptio, cum *magno* æſtu & *largo* ſudore, nec non virium *gravi* defectu, *lipothymiis*, *ægrypnia*, aut ſomno *turbulento periculum* indicat: Purpura & rubra & alba *ſimul* poſt puerperium efflorefcens, communiter *malæ* indolis eſt, tanto magis ſi *mox primis* puerperii diebus affligit: quando ſtatus *plethoricus* in Puerperis valde urget, impetuoſæ *anomalæ* vicariæ *Hæmorrhagiæ* irruunt & ad *partum* promovendum remedia valde *calefacientia* adhibita fuere, tunc purpura facile in *deteriorem* indolem & eventum ruit: quodſi ſub *difficili* Purpuræ eruptione præter graves *anguſtias* præcordiales conatus *vomendi*, tormina *colica*, *teneſmi*, *dyſuria*, vagæ *eryſipelatoideæ* commotiones ſuperveniant, non modo totus ſtatus *confuſus*, ſed & *periculoſus* eſt: Purpura Puerperarum *cito exiens* & *cito recedens* utplurimum jugulat: quando ſub hoc affectu purpurato ardui affectus *uterini*, cum *partu* cohærentes, concurrunt, tunc *periculoſior* inde redditur morbi ſtatus: quando puerperæ *alia* humorum *impuritate* laborant, aut *icterico* quodam affectu corripiuntur, tunc purpura *ſuperveniens* non parum *periculi* infert: & ſi puerperæ alias *tenerioris*, *debilioris*, *ſenſibilioris*, imo *valetudinariæ* fuerint qualitatis, tunc communiter in iisdem purpur[a] *periculoſa* eſt: quando purpuratæ puerperæ diſtincto [&] *ſenſibili dolore*, maxime *punctorio* & *ardente* vel in *pectore*, vel

in

in *hypochondriis*, vel *hypogaſtrica* regione laborant, *malum* eſt indicium: quando ſub purpurata invaſione lochia *ſubito* alterantur aut *exceſſivo*, aut *defectivo* gradu, tunc *cito* e tali immutatione purpura *pravam* qualitatem induit. Quas obſervationes practicas de *ſuſpecto* Purpuræ ſtatu in Puerperis hoc loco annotare voluimus, ut ex iisdem ad *oppoſitam* qualitatem, unde *melior eventus* ſperari & promitti poteſt, *judicioſa* applicatio formari queat.

§. VIII.

In *Pathologica* hujus affectus tractatione, quæ nunc in ordine ſequitur, non placet Purpuratum hunc morbum in *ſimplici* & *univerſali* ſuo ſchemate explicare, quam conſiderationem non modo *D. D. Præſes* in peculiari *diſſertatione*, ſed & multi alii Medici variis ſcriptis commendarunt, ſed potius *palmarius* noſter ſcopus eſt, ut *Purpuræ* ſtatum in *Puerperis* proponamus: ubi quidem brevi *repetitione* annotamus, quod *miasma materiale*, ſive cauſa Purpuræ materialis, ſit *ſubtile* quaſi *volatile* valde *expanſivum Sulphureo-Salinum* inquinamentum, in *genere univerſo* corpori, *ſeorſim* vero laudabili *lymphæ* & partibus, quas humor hic gelatinoſus impregnat, velut *membranoſis*, *tendinoſis*, *ligamentoſis* & *nervoſis*, *inimicum* & nocivum, hasque partes partim *irritando*, partim ad citiorem *corruptionem* diſponendo, afficiens & offendens: & hoc *materiale* inquinamentum nunc paulo *lenius* & *benignius*, nunc *malignius* eſt, nunc magis in *humoribus* fluctuat, nunc prædictis *partibus textis* adhæreſcit, & in utrisque *pernicioſos* ſuos effectus exſerit: *Sulphurea* illius indoles partim ab *effectu putrefaciente* partim a *fœtore ſudoris* purpuratorum ſubjectorum, partim a *ſumma penetrabilitate*, partim a facili ejus *combinatione* cum humoribus *ſulphureo* principio abundantibus, utpote in ſubjectis *plethoricis* & *calidioris* temperamenti, nec non in quibus *lympha pinguior* exiſtit, nec non a *largiori* gene-

ratione & cumulatione ſub *talibus* humoribus, partim a facili ejus *convenientia* cum *alia* humorum *dyſcraſia* æque *ſulphurea* ac *ſalina*, derivari & demonſtrari poteſt, quo adhuc illi effectus pertinent, dum hoc miasma valde *commovet* & *orgaſtico* impulſu *reliquos* humores afficit, ut & dum per ſubjecta & remedia *ſimilis ſulpuhureæ* eſſentiæ & *augetur* & *incitatur*: *Salina* ejus eſſentia eminet in effectu ipſius *pruriente* & *ſtimulante*, quo *cutem* moleſtat, quo *alias teneras* partes affligit, ut *ſpasmi*, *rhevmatismi*, *dolores colici* &c. oriantur, hinc etiam aliquando gravia *ulcera*, aut interna aut externa *rodentia* & ſerpiginoſa, *poſt* purpuratum hunc morbum ſequuntur; eapropter etiam hic affectus facile ſeſe cum *alia ſalſa* humorum impuritate *conjungit*, quid? quod in *cura Salina* fixiora & acriora *ægre* perfert. Quod vero *differentiam ſpecificam*, in hoc miasmate obviam, attinet, *cur* videlicet *hoc* præcipue humores *gelatinoſos* afficiat, talibus *ſpecificis* alterationibus corpus affligat, talibus etiam *excretionum* ſpeciminibus ſe ſiſtat, ut a *variolarum*, *morbillorum*, *ſcabiei* &c. materia vitioſa ſive cauſa *materiali* diſcrepet, tunc ratio genuina, *ſpecifica* & eſſentialis *hujus diſcrepantiæ* & huius materiæ reddi *haud* poteſt, quoniam in tantis *ſubtilitatibus* etiam *phyſicis* eruendis *intellectus* humanus *imperfectus* & inſufficiens eſt, adeoque in *effectibus* quibusdam *ſenſualibus* obſervandis & conciliandis acquieſcere debet: interea in primis *originibus* hujus cauſæ detegendis *quædam* circumſtantiæ intellectui humano ſuccurrunt, quando variæ *impuritates* ex *aëre*, *victu* & *potu*, *ſe* & *excretionum* naturalium turbis, ſpeciali *climate*, ſitu & *conſtitutione terræ*, *loco* & *aqua*, diverſa *incongrua* commotione corporis &c. generantur, humoribus & toti corpori humano communicantur, adeoque *primus* ipſis acceſſus ad inferenda *damna* paratur: & hæc perniciosa materia nunc *quantitate*, nunc *qualitate* diſcre-

ſcrepat: aliquando in *minori* & tolerabiliori copia in corpore *latitat*, aliquando *humoribus mucidis* magis *impaſtata* eſt & ſub tali vehiculo tam *cito* per *univerſum* corpus ſe *diſſeminare* & expandere *haud* poteſt, unde ſub ejusmodi *conſortio* nunc in *pulmonum* textura & cellulis hæret & moleſtam ac ſuſpectam *tuſſim* provocat, nunc in *inteſtinorum* & *meſenterii* glandulis oberrat & ſuſpecta *tormina* colica excitat, adeoque in *mitiori* tali ſtatu vexas ſuas faceſſit: interdum hoc miasma per *errores diætæ*, *regiminis* & intemperiem *aëris* ita *exaltatur*, in humoribus *ſeparatur*, *rareſit* & *augmentatur*, ut graviores & *periculoſiores* nunc effectus exſerat, ſicque eminentem & præcipitem *corruptionem* minetur: Quas obſervationes & conſiderationes in genere ſuccincta delineatione de cauſa Purpuræ *materiali* proponere voluimus.

§. IX.

Hoc miasma purpuræ *ſpecificam* iterum habet *relationem* ad *diſcretam mixtionem* humorum, præcipue *gelatinoſorum*, unde quidam homines *facilius* hoc morbo corripiuntur, aut per modum *infectionis* epidemicæ afficiuntur, alii difficilius & tardius: Ad hanc *citiorem* & faciliorem, aut *tardiorem* & difficiliorem invaſionem multum contribuunt *clima*, regio, *territorium*, ſpeciales *tempeſtatis* & *athmoſphæræ* rationes, velut aura *tepida*, *humida* & ad *corruptiones* in genere excitandas & exacerbandas idonea, ob quam rationem hic morbus *certis* regionibus quaſi *epidemius*, aut *endemius* eſt, quo magis videlicet *talis* intemperies aëris ad talem humorum alterationem contribuit: neque penitus *aquæ* aut *reliqui* potus conſideratio & *relatio* oblivioni tradenda eſt, quando nimirum illi ad *talem* mixtionem humoribus inferendam, aut qualitatem conciliandam contribuunt, cui invaſio purpurata *magis* reſpondet: unde etiam *certa victus* ratio ad hunc affectum *citius* diſponit; quam ob

rem

rem *lactis* frequentior uſus ſub vita *ſedentaria* & quando *aliæ impuritates* colliguntur, corpora ad hanc *infectionem* purpuratam diſponit: non minus *frequens* potus decocti *Coffee*, præcipue *ſaturati*, ſub quo inſuper *maſſa ſanguinea intenſius* commovetur, & *ſudor* impellitur, humores ad faciliorem *receptivitatem* inquinamenti purpurati diſponit, quem ſicut fœminæ honoratiores, nunc etiam viliores, ſæpius ingerunt, ita ab eodem in genere in ſuo *ſexu facilius* ad hunc affectum diſponuntur: proinde ipſæ fabæ *toſtæ* Coffee tale *ſulphur empyrevmaticum volatile* præbent, quod ſub reliqua *fortiori* ſanguinis commotione & proportionata *pingui* ac *ſubtili* lymphæ qualitate & relatione facile *purpuratum* tale miasma generare & excitare ſolet, præcipue ſi reliqua *terreſtris* harum fabarum ſubſtantia non modo *in genere* maſſam ſanguinis, ſed & ſeorſim *lympham* laudabilem quadantenus *incraſſat*, ut eidem poſthac tam *communes* impuritates, quam *ſpeciales* ad *purpuram* excitandam congruæ infectiones *facilius inhærere* & ab illa *ægrius* ſeparari queant, donec hic *ominoſus* morbus inde generetur. Præterea hoc miasma pro *congrua mixtionis* humorum ratione & qualitate ex *ipſis humoribus* reſolutis generari poteſt & ſolet, prout videlicet *reliquæ* cauſæ ex rebus *non naturalibus* in præcedentibus nominatæ conſpirant: ſubinde partim *phyſica*, partim *moralis* cauſa alleganda eſt, cur hic affectus *non promiſcue* omnia ſubjecta corripiat, quoniam quoad *phyſicam* rationem non ex *quolibet* fit *quodlibet*, unde neque ex *qualibet mixtione* humorum, aut in relatione ad quamlibet talem *mixtionem* tale *ſpecificum* miasma generatur, ſed huc *comparativa* mixtionis diſpoſitio & qualitas requiritur: *moralem* vero cauſam quod concernit, tunc *vigor animi* & cæterarum *virium* multum valet, quo tales *impuritates tempeſtive* eliminentur, ne *fixiorem* aliquam ſedem in corpore nanciſcantur, quæ *diutius* & *copioſius* aſ-

ſer-

ſervatæ tandem hunc intricatum morbum *plenario* ſuo acceſſu & ingreſſu excitant: quamobrem multum *virium integritas*, firmitas & præſentia confert, quo in *primo limine*, adeoque in herba hic juguletur anguis: Et dum hoc *ſubtile* miasma ad *motum* ſubeundum perquam facile eſt, ita varia *commoventia* media ſive *pathetica*, ſive *phyſica*, præcipue fortiores commotiones *ſanguinis*, *undecunque* provocatæ, non modo ad *generandum* illud inquinamentum, ſed & ad *exagitandum* efficaciſſime contribuunt, ut dehinc tanto facilius *pernicioſos* effectus exſerere queat: quando etiam *aliunde ſuſpecta* ſanguinis *dyſcraſia* colligitur & coacervatur & præterea per graves ſanguinis *commotiones* hoc purpuratum miasma *exagitatur*, tunc *totus* affectus purpuratus *pernicioſiores* qualitates aſſumit, quoniam in *complicato* nunc ſtatu comprehenſus eſt: quod ſi etiam contigerit, ut *alius* affectus *morboſus* ſive *febrilis*, ſive *alterius* indolis, aut etiam periculoſum *vulnus* in quodam ſubjecto præſens fuerit, tunc ob *complicationem* morboſæ & præternaturalis afflictionis hoc miaſma purpuratum *facilius funeſtam* ſuam efficaciam exſerit, id quod ſub *ancipiti* febrili con- & decurſu intra *breviorem* temporis ambitum certius contingit. *conf. D. D Præſidis Jurisprud. Med. Part. II. caſ. 31 p. 367. de vulnere hepatis, non per ſe, ſed propter purpuræ concurſum lethali.*

§. X.

In *Puerperis* miasma *purpuratum* communiter *ſub graviditate* generatur, ni *antehac* genitum humoribus interfluctuet; quoniam vero ſub ſtatu graviditatis *ſe- & excretoriæ* functiones valde alterantur & familiarius *minuuntur* & impediuntur, ita variæ *impuritates retinentur* & coacervantur, ex quibus pro reliqua diſpoſitione & mixtione humorum *ſpecificum* hoc miasma & inquinamentum *generatur* & genitum *augetur*, imo *depravatur*, ut materiali ſua qualitate magis *nocivum* & pernicioſum evadat: quan-

D do

do itaque partus ſupervenit, ſub quo univerſa humorum *maſſa* internum valde *commovetur*, tunc hoc inquinamentum ita *excitatur*, ut *nocivum* ſuum effectum nunc *actu* exſerere inchoet, dum *antea aliis* humoribus mucidis, pituitoſis, catarrhalibus *innexum* & quadantenus in iisdem *quietum latitavit:* quo *laborioſior* & difficilior itaque redditur partus, eo magis hoc miaſma *exaltatur* & depravatur; quo *floridior* & *acrior* eſt ſanguis, eo *deterior* hæc materia evadit, dum ex hac *ſulphurea* & acri *ſalſa* ſanguinis qualitate magnum *accrementum* capeſſit; quo *plenior* & turgidior eſt ſanguinis maſſa, eo *impetuoſius* non modo hoc miasma commovetur, ſed & ob nimiam pororum *oppletionem* difficilius *evacuatur*, adeoque *diutius* ſanguini interfluctuat & *moram* atque ſpatium impetrat, quo *perniciosum* ſuum effectum exſerat; quando inſuper ad Partum *facilitandum* valde *calefacientia* remedia propinata fuere, tunc per *hæc illud* miasma adeo vehementer incitatur & *commovetur*, ut humoribus *intimius* intermiſceatur & in ac cum iisdem corpori *putrefacientem* lethalem effectum citius communicet; inde evenit, ut quo *fortius* ſanguis impellitur eo *largius* ſudor ſuccedat, ſed eo *parcius efflorescentia* purpuræ contingat, cujus miasma *firmius* & *viſcidius* ſanguini inhæret; ſub quo *difficili* eruptione hujus inquinamenti, dum hoc *teneris* & *ſenſibilibus* partibus magis *adhæret*, iisque præcox *damnum* minatur, evenit, ut *lipothymiæ*, *anguſtiæ* præcordiales, *ſpaſmi*, tenſiones, *convulſivæ* commotiones, *rhevmaticæ* malignæ comminationes, *congeſtiones* ad loca talia copioſius hoc miasmate infecta, *colicæ*, *diarrhœæ*, vitioſus urinæ ſucceſſus, periculoſa ſtranguria, mictus cruentus, aut *paralyticæ* atoniæ in talibus locis conſequantur: quando porro tempore aut *imminentis*, aut *exiſtentis*, aut *peracti* partus talia *anni tempora*, taleſque *tempeſtates* ingruunt, quæ ad *purpurati* miaſmatis *commotionem*, exaltatioem & *deteriorationem*

tionem contribuunt, velut *calido-humida*, aut *humido-frigida* & *frigida* & *calida* cito *alternantia*, tunc conſequens & erumpens affectus purpuratus *deterioris* redditur qualitatis, quoniam ex *reliquis* cauſis jam nominatis tam *accrementum*, quam majus *detrimentum* ſuſcipit: immo dum *Puerperæ* utpote *magno* morbo oppreſſæ conſiderandæ ſunt, ita *præſens* ſtatus *uteri* reparandi aut *impuritates* quasdam maſſæ *ſanguineæ* intermiſcet, quæ miaſmati *purpurato* perquam *nocivæ* ſunt, aut reliquam *naturæ* activitatem *impedit*, detinet, imo quandoque pervertit, quo minus illa hoc *commotum* & exaltatum miaſma *ſufficienter* & tempeſtive eliminare queat: quando porro Puerperæ per prævium *partum* valde *enervatæ*, *purpuratum* vero miasma *admodum* commotum & deterioratum eſt, tunc *languente* natura *pernicioſus* hujus inquinamenti effectus *citius* erumpit & puerperæ facilius ſuccumbunt: quando Lochiorum *imminutio* ſupervenit, tunc ſub reliqua *fortiori* ſanguinis commotione, *impuritatum* retentione, miaſmatis purpurati *rarefactione*, morbi ſucceſſus & eventus citius & faciliius *funeſtus* redditur: quando lochia *largius* fluunt, tunc communiter *fortior* ſanguinis commotio concurrit & *præſens* miasma purpuræ *plus* incitatur, adeoque affectus purpuratus *gravior* redditur: quando ob *virium* gravem *imbecillitatem* hoc *ſubtile* & *refractarium* inquinamentum *facile* expelli haud poteſt, tunc in puerperis etiam quandoque *congeſtiones* ad pectus & caput tendunt, *cutis* vero interea *conſtricta* permanet, aut *exigua* purpuræ quantitas ex eadem emicat, *totus* vero morbi ſtatus ſub tali *confuſione* admodum periculoſus evadit, ut citius ad *funeſtum* finem afflictæ fœminæ perveniant: quando hoc miasma certis *ſenſibilibus membranoſis*, *nervoſis*, aut *tendinoſis* partibus copioſius *adhæret*, tunc in talibus locis aut *congeſtiones*, aut *rhevmatodeæ* afflictiones, aut *eryſipelaceæ* inflammationes oriuntur; ſiquidem pro *di-*

D 2 *ver-*

verſitate loci affecti, nunc *phrenitici*, nunc *paraphrenitici*, *peripnevmoniaci*, *hyſterici*, *convulſivi*, *colici* aliique affectus cum *interno* ardore & *externo* rigore oriuntur: quando hoc miasma *ante* matrimonium & graviditatem fœminas tales occupavit, tunc *cum tempore deteriorem* qualitatem induit, imo ſub *quolibet* puerperio quaſi *maligniorem* indolem prodit: interim *repentina*, *ſimultanea* & *larga* hujus miasmatis eruptio in puerperis *haud* ſalutaris eſt, quoniam ſub tali efflorēſcentiæ modo utplurimum fœminæ *viribus* exhauſtæ ſuccumbunt, ut *reſidua* hujus inquinamenti quantitas in *interioribus* corporis noxam ſuam exſerat: unde *optima* & *bonæ* ſpei *illa* hujus miasmatis eſt excretio, quando ſub *mediocri virium* præſentia *placide*, *tempeſtive* & *modice* efflorescentia puſtuloſa miliaris ſub comitatu *temperatæ* diaphoreſeos ſuccedit: omnes viciſſim *relapſus* hujus materiæ *pernicioſæ* ad *interiora* non modo *præſentaneam* & *extremam virium* proſtrationem, ſed & *acceleratam* internam *corruptionem* inferunt. Et hi ſunt *fundamentales* reſpectus ad præſentis thematis *ſpecialiorem* tractationem *pathologicam* ſpectantes, qui ex *generalibus* purpuræ diſquiſitionibus illuſtrandi & confirmandi ſunt, ſiquidem hoc themate non niſi *ſpecialiſſimam* hanc obſervationem *Purpuræ* in *Puerperis* quadantenus explicare voluimus.

§. XI.

Denique *Practicam* hujus affectus deductionem annectimus, ut appareat, quanta *circumſpectione* hic affectus in Puerperis tractari debeat: quo magis itaque in genere Purpura *intricatum* & *refractarium* morbum conſtituit, eo major *ſollicitudo* & prudentia adhibenda eſt in illius therapevtica tractatione, quando in Puerperis contingit: In *cura* itaque ſtricta & *directa* omnis *fortis evacuatio* pharmacevtica non modo in *genere* in Purpura, ſed & *ſeorſim* in *Puerperis* valde *nociva* eſt, imo neque *lenis* laxatio

tio Puerperis cum *febre* purpuratis *curatorio* ſcopo proficua eſt, quæ facile lethalem *diarrhœam* excitat, purpuræ *eruptionem difficilem* reddit, aut illius *retroceſſionem* invitat & accelerat, nec non periculoſas *congeſtiones* & *eryſipelaceas* commotiones ad *uterum* & *inteſtina* tendentes, in *funeſtum* exitum properantes, provocat: *promiſcua, inordinata*, intempeſtiva & *larga ſanguinis* artificialis ſubtractio in hoc affectu, quando *Puerperas* detinet, *nociva* eſt, quæ non modo *virium* jacturam confirmat & adauget, ſed & purpurati *miasmatis tempeſtivam* efflorescentiam impedit, aut plane *revocat:* ſub qua annotatione veritati reſpondet, quod ex *Langio* allegat *Bonetus in Polyalthe. Lib. V. c. 14. n. 15. p. 88. b. & c. 26. p. 332. a.* V.S nem videlicet in Puerperis Purpura correptis præſentaneum afferre interitum: *conf. Dn. D. Præſidis Iurisprud. Medic. Part. II. caſ. 57. p. 571. inopportuna & pernicioſa V.S. in Puerpera Purpurata. Omnia* remedia, quæ *alvum incraſſant, adſtringunt* & in *libero* ſucceſſu impediunt, in hoc affectu *inimica* ſunt: *omnia* medicamina admodum *calefacientia* in hoc morbo *nociva* ſunt, quoniam ſanguinem *valde* commovent, qui alias in *præjudicioſos orgasmos* pronus eſt, quia etiam miasma purpuratum *impetuoſius* exagitant, *mixtioni* humorum fortius impellunt & *immiſcent, confuſe* & *præcipitanter* illud ad evacuationem cogunt, & ſubinde *putrefacientem* ipſius effectum accelerant: quam ob rem in hoc affectu Camphorata, myrrhata, crocata, olea deſtillata, ſalia volatilia, *concentrata* alexipharmaca & diaphoretica, *plus* pernicioſa, quam fructuoſa exiſtunt: quæcunque medicamina *Lochiorum* fluxui *inimica* ſunt, illa in hoc affectu æque *inutilia* ſunt; neque etiam in hac afflictione *caſtorina* remedia uſu *interno* ſecura, quæ facile inimicas & *perverſas* ſanguinis *ebullitiones* concitant: *communia* uterina, quæ *utplurimum* calefacientia ſunt, in hoc affectu *ſecurum* locum *haud*

 inve-

inveniunt: quid? quod *aloëtica* remedia *nunc* conſultius omittuntur, quoniam facile *præjudicioſam* humorum commotionem excitant: *regimina* valde *frigida* & *calida* ſemper ſunt nociva: quælibet comparativa *diætæ vitia* æque pernicioſa ſunt: *copioſa* remediorum ingeſtio & frequens *immutatio* affectum hunc magis *corrumpit*, quam emendat: largus aut frequens *ſalium fixorum* digeſtivorum uſus magis *officit*, quam proficit, quoniam ventriculum & primas vias *ſenſibilius* ſtimulat, adeoque *torſiones*, *cardialgias*, imo ſuſpectas *diarrhœas* cauſatur: *omnia* remedia *imminutum* lochiorum fluxum *valde* urgentia & *impellentia* in *hoc* ſtatu *pernicioſa* ſunt, quoniam præcipitem uteri *inflammationem* & corruptionem inferunt: *negligentior* ſtatus *plethorici* in hoc affectu tractatio *purpurati* miasmatis *excretionem* impedit & confundit: quæcunque medicamina & regimina ad lochiorum *defectum* & *exceſſum* contribuunt, illa æque *in hoc* ſtatu pernicioſa ſunt: neque etiam *acida* ſubjecta, aut ex *pharmacia*, aut ex *diæta* in hoc ſtatu conducunt, quæ non modo facile in *primis viis* turbas excitant, ſed & *dyſcraſiam* infectæ lymphæ *augent*: quæcunque remedia *titulo* quidem diaphoreticorum *ſuperbiunt*, ſed ſimul *adſtringentia* ſunt, velut *uſta*, terræ ſigillatæ, *jovialia*, *martialia* &c., illa in hoc affectu minus ſecure operantur: omnia *narcotica* in hoc delicato morbo cane pejus & angue fugienda ſunt, quæ non modo peſſima *ſymptomata*, ſed & *repentinum funeſtum* eventum cauſantur.

§. XII.

Quoad *poſitivam* therapevticam hujus affectus explicationem primo loco indicabimus, quomodo *Gravidæ*, in quibus ex *certis* & *peculiaribus* circumſtantiis infectio hæc *purpurata* & proxime *poſt* Partum *actualis* hujus morbi invaſio *præſumitur*, tractari & a tali periculoſa *invaſione* tempeſtive *præſervari* debeant; ne vero Medicus ex *vana*

præ-

præſumptione, adeoque *fruſtra* & *citra* neceſſitatem talem præſervationem moliatur, intereſt quo ex *fide dignis* ſignis *judicioſe* colligat, quod *tale* miasma in humoribus *Gravidæ* latitet, id quod *ultimum* tantum incitamentum requirit, donec *actu* ſubjecta talia corripiat: inter alias tales circumſtantias & talia *ſigna*, quæ *collective* æſtimanda & dijudicanda ſunt, occurrit, quando tales fœminæ *antehac* hoc affectu correptæ & *inquinatæ* fuerant, aut quando ſub *præſenti Graviditatis* ſtatu *tales aëris* qualitates & tempeſtates obtingunt, quæ ad miaſma hoc *generandum idoneæ* ſunt & nunc actu in *aliis* ſubjectis & ipſis etiam aliis *gravidis* tale inquinamentum generarunt: quando gravidæ *tali temperamento* & corporis ſtatu præditæ ſunt, qualis juxta *aliarum* obſervationum conciliationem *huic* invaſioni purpuratæ ſubjacet, quando porro *inſolitæ lipothymiæ* poſt *medium* etiam geſtationis tempus affligunt, quando ſuſpecti *ſanguinis orgaſmi*, *ſudores* anxii, inconſuetæ, incongruæ *alvi laxitates*, aut *colicæ* moleſtiæ, *rhevmaticæ* afflictiones, *branchi*, *reſpirationis oppreſſio* tranſitoria, *tuſſis rauca* &c. corripiunt, quando interdum *ſuperficiem* corporis, *ardor* & *pruritus* moleſtant, tunc præſtat *præſervatorio* ſcopo juſto tempore *incommodam*, præjudicioſam, *purpuræ* tamen pro eximio *vehiculo* & *nutrimento* inſervientem ſanguinis *abundantiam* artificioſa methodo per *V. Snem in pede* imminuere: deinde præſtat etiam *primas regiones* ſedulo ab impuritatibus præcipue *bilioſis* liberare & abſtergere; huc conducunt rhabarbarina & mannata remedia, ut & paſſulæ laxativæ, quibus *temperata carminativa* ſocianda ſunt: talem evacuationem magneſia alba & magiſteria abſorbentium provocant, quemadmodum alias quandoque abſorbentia alvum laxant *confer. A. N. C. Dec. 2. an. 7. obſ. 131.* porro conferunt auxilia *lymphæ* & reliquorum humorum *acrimoniam temperantia*, atque *commixtas* impuritates per *modicam diaphoreſin* eva-

va-

vacuantia: huc faciunt abſorbentia *teneriora* aut præparata, aut in magiſteriis offerenda, cum pauxillo *nitri* purificati & cinnab. miſcenda: ſimilem efficaciam habent *decocta* ex C. C. rad. Scorzon. Sarſap. Graminis, herbis meliſſ. chæref. ſcord. ſcabioſ. cent. min. plantag. c. b. paſſul. major. coſt. dulc. Cort. Winter. Citr. parata: interponatur uſus *diæteticus Avenæ* excorticatæ: *Diaphoreſis* in *placido* ordine ſervetur & omnis in & externa *refrigeratio* ſedulo arceatur; *diæta* conjungatur *temperata* & a copioſis impuritatibus & *Salſedinibus* libera: *motus* corporis pro ratione *ſtatus* Graviditatis *moderatus* conjungatur; vita vero *valde* ſedentaria, aut *nimia* commotio corporis ſollicite *vitetur*: *potus* adhibeatur *dilutior* & *temperatior*; ſpiſſus viciſſim & fæculentus, nec non valde ſpirituoſus omittatur: neque in fæminis prædictarum qualitatum pro embryone *confortando* concentrata, calefacientia & *ſpirituoſa* adhibeantur, velut balſama oleoſa, balſamus embryonis, aquæ vinoſæ, ſpiritus volatiles & vegetabiles, ſimiliaque, quæ ſanguinem *valde* commovent & innexum *miasma* purpuratum ita *incitant*, ut ſuperveniente *partu* facilius & *gravius* dein *noxam* ſuam minetur, imo *actu* inferat.

§. XIII.

Si vero jam *actu* hæc Purpura Puerperas affligit, tunc tempus, *ante* eruptionem, *ſub* hac & *poſt* eandem probe obſervari debet: Præcipue tota cura ita inſtituenda, ordinanda & dirigenda eſt, ut *miasmatis* purpurati *pravitas* ſine cunctatione & *expedito* effectu *corrigatur*, ut porro illud inquinamentum *tempeſtive*, placide & congrue *evacuetur*, ut reliqui ſtatus Puerperii, præcipue *Lochiorum* fluxus juſta ratio habeatur, ut denique per totam curam *vires* erigantur & ſuſpecta *ſymptomata* avertantur. Inquinamenti purpurati *prava qualitas emendatur* partim *diluentibus*, partim modice *involventibus*, partim etiam

ab-

abſorbentibus: quam ob rem in hoc affectu conducunt *liquida* & quidem vel decocta *culinaria*, vel *pharmaceutica*, præter ſufficientem potum *ordinarium:* præcipue proſunt decocta *avenacea*, *hordeacea*, ex C. C. aut ebore raſpatis, vel decoctum *Scorzon.* c. avena, vel *juſcula* dilutiora, nec valde *pinguia*, ex carne vitulina cum radice *Scorzonere* decocta & modice cum macere aut cardamomo aromatiſata: proficiunt itidem *temperatæ* gelatinæ, ſi non ægræ fæminæ easdem *ſpeciuli* nauſea proſequantur; ſervata illa *cautela*, ne cum *acido* ſubjecto commixtæ ſint: quoniam puerperæ aciditates *ægre* perferunt, & ab uſu illarum facile in ſuſpectas *diarrhœas* incidunt: conducunt denique in hac priori indicatione omnia *teneriora* abſorbentia, velut lap. 69. ppt. M. P. pp. Corall. rubr. & alb. ppt. C. C. pulveriſatum, & ſine igne paratum, lap. 69. citrati, C. C. cum nitro calcinatum & detonatum, Conchæ tartariſatæ, quæ per diem bis vel ter vel *pulveretenus*, vel cum *aquis deſtillatis* temperantibus, diapnoicis & analepticis propinari poſſunt. *Evacuationem* hujus inquinamenti adjuvant *temperata* diaphoretica, & quidem hactenus nominata *abſorbentia*, quæ in tali caſu etiam diaphoretica virtute pollent: talia pulverulenta remedia optime cum *Aquis* diaphoreticis & analepticis combinantur, velut cum *aquis ſimpl.* deſtill Scorzon. Scord. Scabioſ. c. b. galeg. ulmar. fl. Sambuc. fl. Tiliæ, fl. paralyſ. Ceraſ. nigr. e typhis Cerv. addito pauxillo ſpecif. cephalc. Mich. & nitr. purif. nec non Eſſent. dulc. vel etiam pulv. Marchion. Et prima & altera indicatio adminiſtratur Emulſione dilutiori ex prædictis aquis deſtillatis, amygdal. dulc. pineis & pauxillo Eſſ. dulcis & Succin. aut Liquoris C. C. Succinati parata. Quando *æſtus non* urget, plethora *abeſt*, aliaque ſymptomata permittunt, tunc licet miſcelam Eſſentiæ dulcis, Succini & flor.

 na-

naphæ paucis guttulis cum decocto dilutiori avenæ aut C. C. aut Scorzoneræ, ad promovendam efflorescentiam Purpuræ ordinare: quo præterea hæc excretio *placide* ſuccedat, intereſt ut *congruum Regimen* conjungatur: quam ob rem præſtat evitare *internum* & *externum* refrigerium, per quod non modo *efflorescentia* purpuræ *cohibetur* & impeditur, ſed & *periculoſis* congeſtionibus facilis anſa ſuppeditatur; & quia alias utplurimum Puerperæ, præcipue *ſenſibiles*, frigus ægerrime perferunt, quoniam inde Lochiorum *libero* & *ſufficienti* ſucceſſui graviſſimum *damnum* infertur, & ſubinde *quilibet* affectus Purpuratus refrigerium *ægre* tolerat, hinc *duplicatum* eoque magis *periculoſum* & perniciofum damnum ab eodem in præſenti ſtatu provenit: præterea *legitimam* purpurati miaſmatis *efflorescentiam* turbat *intenſior* calor; quam ob rem *temperies* optime in hoc affectu proficit; inde contingit, ut nullus præjudicioſus *rigor cutem* obruat, ſed *pori aperti* maneant, & humores *æqualiter* circulentur, & *ſufficienter* peripheriam corporis ingrediantur: non parum etiam ad *promotionem* hujus purpuratæ efflorescentiæ contribuit, *potus tepidus*, aut *leniter* calidus, non decocti coffeé, ſed potius herbæ *theé* cum tantillo aniſi ſtellati mixti, quoniam fabæ Coffeé facilius miasma purpuræ nutriunt & augent: quod ſicut *ſupra* indicatum fuit, ita variis rationibus & obſervationis illuſtrari & confirmari poſſet.

§. XIV.

Præter has indicationes *Lochiorum libero* proceſſui proſpiciendum eſt, qui ſi *exceſſivus* fuerit, non turbandus aut *cohibendus*, ſed *temperantibus* remediis mitigandus eſt: huc conducunt *lenientia*, gelatinoſa, emulſiva

nec

nec non pulveres ex C. C. ſ. igne, lap. 69. citr. Corall. rubr. ppt. & Nitro depur. aliquoties per diem offerendi: aut confert Tinctura Corall. cum Eſſent. flor. chamom. & ſpiritu nitri dulci mixta; Si vero *Lochia deficiant*, ſtatui *urgenti plethorico* tempeſtive proſpiciendum eſt *tempeſtiva V. Sne*, quæ tanto magis neceſſaria eſt, quando Lochia *mox poſt* partum imminuta ſunt, quando ipſe *partus difficilis* & laborioſus fuit, quando fœminæ *eminenter plethoricæ* ſunt, quando ad partum *facilitandum calida* medicamina & regimina adhibita fuere, quando fœminæ tales *antea* ad *plethoram facile* conciliandam diſpoſitæ erant, quando ſub ſtatu *graviditatis nulla* aut *inſufficiens* ſanguinis depletio artificialis præceſſit, quando *alias* tales fœminæ aut *largum* Menſium fluxum, aut alias *artificiales* miſſiones ſanguinis ſubierunt: deinde fluxus Lochiorum *revocetur* lenioribus alexipharmacis & ſanguinis *æqualem* diſtributionem promoventibus, nec non *antiſpaſmodicis* remediis, & fomentis *emollientibus* & *mitius* uterinis, præter reliqua adminicula ex eodem titulo ſeligenda & conferenda, quo tempeſtive hic Lochiorum fluxus *reſtituatur*: *Virium* porro ſub *tota* cura habenda eſt ratio, quoniam alioquin eædem *facile* proſternuntur, & ob *jacturam illarum* afflictæ tales Puerperæ *citius* & *facilius* ſuccumbunt: hæc virium *erectio lenibus* & ſecuris, haud tamen *concentratis* inſtituatur remediis: quam ob rem laudamus Julapia ex Decocto Scorzoneræ, aquis deſtillatis analepticis & tantillo nitri conficienda, omiſſis ſyrupis & *dulcibus*: huc pertinent Emulſiones analepticæ cum Eſſ. dulci combinandæ, nec non potiones & mixturæ *non valde ſpirituoſæ* & concentratæ, nervinæ atque cordiales; etenim in hoc affectu *leniſſima* nervina conveniunt: quo præcipue aquæ deſtillatæ ceraſ. nigr. Lavendul. naph. cinn.

 ſimpl.

ſimpl. lil. convall. meliſſ. rorismarin. primul. ver. betonic. maſtich. matricar. chamomill. menth. criſp. fl. pœoniæ &c. conferunt. Denique etiam prava & perniciosa *Symptomata* aut *præoccupanda*, aut *avertenda* & *ſubjuganda* ſunt: inter illa præcipue primo loco annotamus augentem illam ſanguinis *orgaſticam* commotionem cum magna *inquietudine*, æſtu, *oppletione* peripheriæ corporis, cordis *angore* & pectoris oppreſſione conjunctam, quæ *facilem* purpuræ eruptionem *impedit*, adeoque affectum *periculoſiorem* & moleſtiorem reddit: hanc ſymtomaticam afflictionem quandoque *ſuſpecta* ſanguinis *abundantia* cauſatur, quæ cauſa *opportuna V. Sne.* auferenda eſt; inde evenit, ut purpura non modo *facilius* effloreſcat, ſed & reliquus *ſuſpectus motus* ſanguinis, indeque pendentia *alia* ſymptomata mitigentur: proinde ad hunc *impetuoſum* motum ſanguinis *leniendum* reliqua hactenus commendata lenientia & temperantia auxilia conveniunt, quæ præcipue paulo *frequentius* repetenda ſunt: deinde *alvi retentio* vel globulis moſchatis, vel pulveribus paulo largius nitratis, vel uſu mixturæ ſimplicis non valde acidulatæ & camphoratæ ſub aliis potionibus aut vehiculo decocti avenacei, hordeacei vel Scorzoneræ, reſeranda & aperienda: *Diarrhœa* ſuſpecta pulvere ex C. C. ſ. ign. Corall. rubr. & Cort. chaccar. cum aniſ. ſtellat. parato, aut ex antimon. diaph. martial. Ludov. lapid. 69. citr. corall. rubr. ppt. & nitr. depur. compoſito, cohibenda & mitiganda eſt, quo etiam conveniunt *lenia diaphoretica*, quæ *congeſtionem* ex abdomine transferunt, diſcutiunt & legitimam purpuræ excretionem promovent. *Congeſtiones* ſanguinis pertinaces in certa loca, velut ad caput & pectus, *frictionibus* ſuperficiei corporis, blandis *fomentis* in *oppoſitis* regionibus, internis *antiſpaſmodicis*, topicis *diſcutientibus*, applicationibus

veſi-

veſicarum modice calidarum ad regiones extremas, temperatis *rubefacientibus*, ſelectis *ſedantibus*, velut aquis deſtillatis ex floribus ſambuc. chamom. ſalv. acac. primul. ver. &c. tractari debent. Et quando ſubitanea aut *præjudicioſa alvi adſtrictio* præcedit, *leniſſimo* enemate aut ſuppoſitorio medela ferenda eſt: ſub vehementi & *contumaci* gradu & ſtatu ejusmodi *congeſtionis* V. Sio locum *non* habet, præcipue ſi plethora *neque* urget, neque lochiorum *defectiva* vitia hoc conſilium neceſſitant: Reliqua ſymptomata, velut lipothymiæ, ſudores largi, dolores ſpaſtici membrorum & interdum plane interni & colici &c. ſecundum *generalem* methodum Purpuræ medendi tractari debent. Suffecerit hanc tractationem *ſpecialiſſime* ad *præſentis* thematis tenorem applicuiſſe, dum *Purpuram in Puerperis* hactenus quoad palmarias circumſtantias perluſtravimus & explicavimus: Deo tandem humillimas tribuimus laudes, quod in explicando & commendando hoc *arduo Puerperarum* affectu nobis neceſſariis animi & corporis viribus adſiſtere voluerit, quem devotiſſimis inſuper imploramus precibus, ut in tam *ſontico* & puerperis valde *periculoſo* morbo ex noſtro labore exoptatus & ſalutaris affulgeat ſucceſſus atque

F I N I S.

* * *

Glück zu! Vielwerther Freund,
auf Arbeit folgt der Lohn,
So giebt Hygenens-Hand dem
Fleiß den Ring der Ehren,
Dir überſendet heut Apollo Hut und Cron,
Selbſt Cous kan den Ruhm nicht ſeinem Soh-
ne wehren.
Was, Herr Fridrici, Dir Fridriciana
ſchenckt,
Iſt in der Medicin die höchſte Freyheits-
Würde;
Dabey bleib' aber tieff in Deine Bruſt ge-
ſenckt:
Kein Sieg iſt ohne Streit, bey Würden liegt
die Bürde.

Das holde Saal-Athen war der gewünſchte Orth,
Wo wir in Redlichkeit recht gute Freunde waren,
Jetzt trennt Uns Halle auch, Du eilſt nach ſicherm Port;
Doch ſoll Dein Pol-Stern ſtets mich als Magnet erfahren.
Reiſ' glücklich, lebe wohl, vergiß des Freundes nicht,
Der zwar zurücke bleibt, Vielwertheſter Herr Bruder,
Doch ſtetig bey Dir iſt, und ſeufzend Dir nachſpricht:
Ich wünſch' Dir guten Wind am neuen Ehren-Ruder.

Dieſes ſchreibt zu geneigtem Andencken und beſtändiger Freundſchafft ein dem Hoch-Edlen Herrn Doctorando in aller Aufrichtigkeit ergebenſter Diener und Freund

Sigiſm. Hartm. Silchmüller,
Salzunga-Francus, M. C.

Er=

Erlaube, Hertzens-Freund, daß bey dem Ehren-Tage,
Da die Hygea Dir des Fleiſſes Purpur reicht,
Ich gleichfals meinen Wunſch in Hertz und Feder trage,
Der recht und gut gemeint, und alle Falſchheit fleucht.
Dein unverdroßner Fleiß und emſiges Studiren,
Damit Du manche Nacht oft ſchlafloß zugebracht,
Die muſten billig Dich zu gröſſern Ehren führen,
Drum auch Hygea Dir den Lorbeer zugedacht.
Du kanſt nun für die Müh den Nutzen zehnfach ziehen,
Des Himmels Gütigkeit erſetzet Deinen Schweiß:
Macht nun die Arbeit leicht, verſüſſet Dein Bemühen,
Belohnt die Munterkeit, becrönt den edlen Fleiß.
Nun biſt Du ſonder Furcht zur Ehre durchgedrungen,
Obgleich die Bahn was rauh, die Burg der Ehren ſteil:
Du haſt die groſſe Zahl der Hindernüß bezwungen
Und alſo wird dir nun der ſchönſte Lohn zu Theil.
Wohlan! ſo prange denn in der Geehrten Orden,
Kein Sturm-Wind blaſe Dir in Deine Segel ein,
Und da Du nunmehr biſt ein Bild des Vaters worden,
So müſſeſt Du gleich Ihm berühmt und glücklich ſeyn.

Mit dieſem wenigen gratulirte dem Herrn Candidato bey erlangter Würde, deſſen ergebener Freund

Johann Chriſtoph Mentzel,
Hirſchberga Sileſius, Med. Stud.